

« mihi videtur, dum ejus miserationes circa me attendo, quod si fas est dicere, nihil aliud agit Deus, nisi ut meae salutis provideat et ita totum ad meam custodiam occupatum video, quasi omnium oblitus sit et mihi soli vacare velit. »

In sacris Canticis illa erga Sponsam suam amore flagrans anima, hunc in modum Sponsam suam affectuosissime alloquitur: *Dilectus meus mihi et ego illi*; quasi dicere vellet: Totus ejus amor et dilectio in me solam dirigitur, egoque illi pariter correspondens, in ipso solum totum cor meum in ipso defixum habeo. *Dilectus meus*; non loquitur in communi, sed in singulari. Pagninus legit: *Dilectus meus est meus, et ego sum illius*.

d. — Ubi homo vidit in grege ovem perditam, non moratur, sed charitate vulneratus, ingentem dolore affectus, eam diligenter per campos, ac montes quaerit; charitatem enim quam mente conceperat, totius corporis labore ac sudore demonstrat; vera enim charitas non retinetur mente tantum, sed etiam ad manus et pedes transit, id est, opera nostra charitate vestita esse debent. Hanc Deus primo omnium loco requirit.

Divus Chrysologus examinans illam a Christo discipulis suis traditam doctrinam, videlicet: *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus*, diversitatem assignat, quae est inter opera Deo accepta et alia ob vanam ostentationem elicit, dicitque: « Justitia quae per se sibi abundat ad gloriam, spectaculum populi, vulgi laudes, a favores hominum, mundi gloriam non requirit. » A Deo genita caelum spectat, in oculis agit divinis, supernis virtutibus mixta, semper a Deo solo, ut glorificetur expectat. Haec est justitia, quae ex Deo est. Illa vero justitia, quae est hypocrisis, justitia non est, mentitur oculis, fallit aspectum, videntibus illudit, decipit audientes, seducit turbas, trahit populos, famam vendit, emit clamorem, fit saeculo, Deo non fit, mercedem rapit praesentem, Deum non quaerit in futuro. » Salubriter nos monet Apostolus, *Heb.*, x, 22, inquit: *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia mala et ablutum corpus aqua munda, teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem*. Circa quae verba observandum quod primo loco requirat quod interior est, postea vero quod est exterior: *Cum vero corde*, inquit, *in plenitudine fidei*. Unde Salomon in principio libri Sapientiae nos monet dicens: *In simplicitate cordis quaerite illum*; moxque subjungit: *Spiritus Sanctus disciplina effugiet factum*.

e. — *Et si perdidit unam ex illis*, etc. Ecce quanto dolore torquetur benignissimus Jesus ex unius ovisculae jactura cum caeteras relinquit hanc indagaturus et tanto quidem labore indefatigabilis. Te praeservet Deus ne sis ille, qui eam perdis per scandalum; non enim invenies quidquam majori

punitum supplicio. Dicit enim Salvator noster, *Math.*, xvii, 6: *Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris*. Cui textui Venerabilis Beda subjungit: « Hoc dicit utilis quam ut unum scandalum a lictet et de pusillis istis, quia longe minor est ista, quam illa, quam scandalizando proximum meretur. Vere utilis, innoxium gravissima poena vitam finire, quam ledendo fratrem, mortem mereri perpetuum. »

Sacra Scriptura plena est comminationibus, quas contra malitiam horum sacrilegorum intentat, qui animas pretiosissimum Dei thesaurum eidem Deo eripiunt. Porro quando in Scriptura de aliis peccatis meretur, ex modo, quo de illis loquitur, satis colligitur quod eorum speret emendationem, unde et pro illis pietas celestis imploratur; at vero de scandalosis loquitur tanquam de hominibus a Deo separatis, vel tanquam de membris a corpore praeceptis, unde hisce nulla spes vite reliquis esse poterit. S. Paulus, ad *Gal.*, v, 12, de hac peste sub titulo fermenti disserens, ait: *Medicam fermentum totum massam corrumpit*; et paulo post subjungit: *Qui conturbat vos portabit iudicium, quicumque ille est. Utinam abscedantur qui vos conturbant*. Clarius autem eodem capite S. Matthaei, xvii, Christus loquitur dum ait: *Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, absconde eum et projice abs te*. S. Thomas de Villanova in sermone de S. Michael, haec verba sic commentatur: « Non ad litteram suffodiendum oculum aut praescindendam manum, vel pedem intelligas, sed spiritualem oculum, aut manum » aut pedem, id est, amicum, qui tibi pro oculo est in consilio, aut pro manu in auxilio, aut pro pede in lucro; etiamsi dextor sit et ad bonum te induxerit, si alias te in peccatum trahit, projice abs te, declina ab eo, fuge, fuge illius societatem. » At vero quenam est poena illius qui scandalosum a se non separat, aut projicit? Nimirum ut simul cum ipso submergatur in abyssum aeternae perditionis: *Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem, vel claudum, quam duas manus, vel duos pedes habentem mitti in ignem aeternum*.

VERSUS 5.

Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens.

1. — S. Gregorius Nyssenus opportune circa haec verba considerat, quod benignissimus hic Pastor, postquam ovisculam hanc, propria culpa perditam invenit, eandem non castigavit, aut dure tractavit, sed summa cum benignitate excoepit: « Non punivit, non duxit ad gregem urgendo, sed superimponens humero, et portans clementer, annumeravit gregi; » et ideo saluberrimum est

illud S. Ambrosii consilium, quod omnibus, animarum regimini gerendo admodum suggestit, *lib. I de paenit.*, xi, dum ait: « Qui studet humanae infirmitatis emendare vitia, ipsam infirmitatem suis debet suscinere, et quodammodo pensare humeris, non abjicere, nam Pastor ille Evangelicus lassam ovem vixisse legitur, non abjicisse. » Christus in hoc eodem capite S. Lucae, filii prodigi, ut diximus, prosequitur parabolam, qui substantiam seu facultates suas cum meretricibus consumperat, adeoque turpiter a Patre suo recesserat, et tamen, dum respiciens ad Patrem revertitur, ne vel minimo verbo aspero a Patre reprehensus fuisse legitur, quin potius immenso cum jubilo ab eodem receptus fuit, quia peccatoribus penitentibus pons sternendus est aureus, ut accedere ausing et possint. Unde S. Ephrem, *de paenit.*, ad praesens propositum nostrum optime ait: « Cernis, non primum, quod austerum est, offerre peccantibus, verum quod gratum ac placidum est, simulque suave ac facile, non mox jejuniis imponit, non tempestantiam poposcit, non vigiliam demonstravit, sed a confessione ipsum appellavit, a levioribus duxit principia. »

2. — Albertus Magnus per duos hosce humeros, duo praecipua a Deo peccatoribus in subsidium et fulcrum concessa, auxilia intelligit, ut iis innixi et suffulti, in poenitentia firmiter persistere possint. « Duo jumenta peccatorum, quorum unum est super portatio infirmitatum, et alterum est sublevatio Sacramentorum: *Ego quasi nutritus Ephraim, portabam eos in brachiis meis*. » *Ose.*, xi, 3.

3. — Didacus Stella Dei nostri, in reducendis animabus in statum salutis, longanimitatem considerans, idem esse existimat, ovem hanc portare in humeris, quod peccatores, donec emendentur, patienter tolerare: « In humeris portat, cum eorum mores et molestias patienter tolerat. »

4. — Redemptor noster nondum lignum crucis conscenderat, ideoque Passionem suam praedicendo, dicere voluit quod omnia peccata nostra humeris portaturus esset; unde Glossa ait: « Ovem in humeris posuit, qui humanam naturam suscipiens, peccata nostra ipse reportavit; unde humeri Christi, crucis brachia sunt, illis peccata nostra deposita, in illa nobili patibuli cervice requiescit. » Cajetanus, in *Luc.*, ait: « Impositio ovis in humeros, redemptio est humani generis in proprio corpore. » S. Bonaventura auctoritatem adducit S. Ambrosii, et dicit: « Humeri isti, ut dicit Ambrosius, sunt brachia crucis; in hos humeros ovem perditam imposuit, quia ibi peccata nostra portavit. »

5. — Porro quanti unica dumtaxat anima valeat, ab hac ove, quam hic pastor humeris suis imposuit, arguere licet S. Bernardus, *Epist.* lvi, ait: « Magna res anima que Christi sanguine redempta

est; » quod coincidit cum illa D. Chrysostomi ponderatione, dicens: « Unius animae salus tanti est, ut ob hanc Filius Dei fuerit homo, tantaque pateretur. » Redemptor noster vere est negotiator ille Evangelicus, qui bonas quaerit margaritas, inventaque una dedit omnia sua, ut eam sibi compararet, *Matt.*, xiii, 46: *Inventa una pretiosa margarita, abiit, et vendidit universa quae habuit, et emit eam*. Quodnam vero putas fuisse pretium, quod pro hac anima sibi comparanda exsolvit? totum suum sanguinem, animam denique et divinitatem suam, *universa quae habuit*; huic animae dat, quiddid habet, id est, regnum suum coeleste, et semetipsum; neque hunc negotiatorem imprudentem, aut fatuum fuisse dicere possumus, ac proinde gemmae hujus pretium aut valorem ignorasse: « Quia magnum, » inquit S. Augustinus, *Medit.*, iv, « non decuit, ut parva daret, nec pro parvo magna sapiens dedisset, » ipse autem Sapia in creata erat: *Ipsa sciebat quid esset in homine; spiritum ponderator erat*. Pro hac igitur anima in patibulo crucis semetipsum donavit, pro ejus habitatione caelum creavit empyreum, humanitatem et divinitatem suam ei in cibum erogavit, sanctissimam denique Triadem eidem in praemium et fructum aeternam cessit: *Dedit universa quae habuit*. S. Augustinus ad solos hujusce Pastoris humeros, discursum suum adstringens, dicit: « Nemo fallit a redemptorem tuum, nemo circumvenit, nemo premit: egit hic commercium, jam pretium solvit, sanguinem fudit; o anima erige te, tanti vales. »

6. — S. Eucherius, *Hom. II de symb.*, ovisculam hanc, in crucentis et exulceratis Christi humeris positam, considerans, inde animae alicujus ingens pretium his verbis deducit: « In rutina ergo crucis non aurum vel argentum, non aliquid Anglicum, sed semetipsum passus est auctor salutis appendi, ut homini, qui a statu degeneraverat, naturae suae dignitatem vel ipsa ostenderet pretii magnitudo. »

7. — Haec redemptio nostra, hoc emptionis nostrae litrum et pretium cum infinito Redemptoris nostri jubilo exsolutum fuit. *Imponit in humeros suos gaudens*. Unde Basilius Seleucus, *Orat.* xxvi, ait: « Subjiciens humeros proprio labore ovisculam curat laborantem, et gaudet ipsa fatigatione, ovis inventionem, ratus lassitudinis esse levamentum. » Nicetas commentator Nizianensis, « Nostram naturam inventam minime neglexit, sed praesignis honore complexus est, isdem enim humeris eam suscepit, quibus et crucis lignum tulit, » adducitque illum ex Isaiae propheta, ix, 6, textum: *Cujus principatus super humerum ejus*. — *Proposito sibi gaudio*, inquit Apostolus, *Hob.*, xii, 2, *sustinuit crucem*. — *Hymno dicto exierunt in montem Oliveti*, ait *Matthaeus*, xxvi, 30; alii legunt: *Cantato*; tripudiat et exsultat

præ gaudio, quando in horto sanguinem fudaturus, et a carnificibus et licitoribus capiendus, et vinculis ferreis onerandus, comaculum egressus fuit. Et quidem in toto tringinta trium annorum, quibus hic in terris nobiscum vixit, nunquam cantasse Dominus noster legitur, nisi quando jam in pro-cinctu erat, ut anam suam passionem inchoaret, *Psal. xvii, 6: Exultavit ut gigas ad currendam viam; traditori quoque dixit: Quod facis, fac citius.* Adhæc quando ad iniquam hanc negotiationem complendam egressus fuit, præ lætitia exultans dixit: *Nunc clarificatus est Filius hominis, et Deus clarificatus est in eo.* Denique, ut hic Romæ in multis vetustissimis Ecclesiis videtur in specie Pastoris, ovisculum in humeris suis deferentis, depingi et effigiari voluit, quasi illam velut in triumpho portaret, deque nostra redemptione gloriaretur et intime gauderet.

Additio.

a. — *Et cum invenit eam, imponit in humeros suos gaudens.* Ovis illa opimis ac uberimis pascuis cum toto grege delictis affluēbat, erat inter choros Angelorum, omni labore vacua, florida ac per-jucunda vita gaudens, spiritualium fructuum dulcedine fruens; et tamen hæc omnia cœlestia dona contemnit et ab electarum ovium societate deficit, mundanos labores exoptat, mundanas fatigationes per montes requirit, quibus infrangitur, ut pene erecta nec gradum facere valeat, sed humeros portantis expostulet: « Quia multum errando laboraverat, » dicit Tertullianus, *lib. de Penitentia.* Ecce ut hic depingitur peccatorum miseria, qui dum suis satisfaciunt appetitibus, laborare et fatigari se sentiunt. Fassi sunt idipsum ipsimet impii in libro Sapientiæ, *v, 7,* dicentes: *Ambulavimus vias difficiles.* At vero quænam causa erat difficultatis viarum illarum? Nimium, quia *viam Domini ignoravimus.* Porro quænam sint hæc viæ difficiles Hugo Cardinalis declarat, inquit: « Esse vias peccatorum, quæ ducunt ad infernum. » At vero paulo post hanc movet difficultatem, interrogans: « Quomodo dicuntur viæ difficiles, cum dicat Poeta: Facilis descensus Averni? Et Dominus, Matthæi septimo: *Lata porta et spatiosa est via quæ ducit ad perditionem?* » Respondet quæ: « Via inferni facilis est in superficie, quia floribus divitiarum est cooperta; et hoc tantum in principio; sed postea ulterius procedentibus est magis difficilis, in fine difficillima et amarissima, quia tunc delictiunt flores, quibus tecta erat in principio. Quod satis evidenter ostendit mulier vaga, *Prov., vii,* dicens juveni vecordi: *Intencui fundibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Ægypto, aspersi cubile meum myrrha et aloë et cinamomo.* Dicitur etiam via infernalis difficilis quia tenebrosa. Unde, *Prov., iv, 19: Via inferni*

tenebrosa: nesciunt ubi corruant. Item lapidosa est; unde, *Ecl., xxi, 11: Via peccantium complanata est lapidibus, et in fine illorum inferi, et tenebræ, et pœnæ.* Et propter hoc dicit Psalmista: *Conditio et infelicitas in viis eorum; et Ecclesiæ siastes, x, 45: Labor stultorum affligit eos, qui nesciunt in urbem pergere.* Et Jeremias, *ix, 5: Ut iniquè agerent laboraverunt.* Verissime affirmari potest, quod impii, eo ipso quod appetitibus suis indulgent, laborem sudent et fatigantur. Unde Dionysius Carthusianus inquit: « O quam difficiles ac molestas vias, occupationes, labores incidunt ambiliosi et lubrici? Quot resistentias patiuntur, quoties cassatur eorum conatus et frustratur sine intento? Quam multi e regione contra eos incidunt, a quibus multoties opprimuntur; ita quod recte in libro Job dictum est: *Involuta sunt senite gressuum ejus.* »

VERSUS 6.

Et veniens domum convocat amicos, et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia invenit oem, quæ perierat.

Et veniens domum.

1. — S. Bonaventura ait: « Domus ista est Jerusalem superna. » Similiter Cajetanus exponit, dum ait: « Rediit domum, resurrectio et ascensio ea in cœlum. » Dionysius Carthusianus super illa verba Apostoli, *ad Ephes., iv, 8: Ascendens in altum captivum duxit captivitatem,* ita scribit: « Tunc convocavit, hoc est, sibi occurrere fecit amicos et vicinos, hoc est, Angelicos spiritus. » De hac domo postea in ultima coena Apostolis suis dixit, *Joan., xiv, 2: In domo Patris mei mansiones multe sunt.* Idem Cajetanus ait: « Sic Christus in die Ascensionis revertens, secundum naturam humanam ad cœlum empyreum, de quo ait Apostolus, *II Cor., v, 1: Quam ædificationem habemus ex Deo non manufactam.* »

Convocat amicos et vicinos, dicens illis.

2. — Glossa ait: « Reparato homine, ad cœlum redit Pastor, ibi Angelorum choros invenit; porro spiritus Angelicos, vicinorum et amicorum nomine appellat, quia adeo ei vicini existunt, ut inter creaturam et creatorem, major unio dari non possit: « Qui amici, qui in stabilitate sua voluntatem ejus continuo custodiunt, qui vicini, quia claritate visionis ejus fruuntur. » S. Bonaventura Angelos, amicos appellari dicit, propter secretorum divinarum eis factam communicationem: « Ibi convocat Angelos, qui dicuntur amici, propter familiaritatem in cognoscendo secreta, et vicini propter propinquitatem. » Salmeron ait: « Amicos quia habent idem velle et nolle cum eo; vicini

« vero dicuntur ob naturam Angelicam, quæ propinquior est Deo quam humana. »

Congratulamini mihi, quia invenit oem, etc.

3. — S. Gregorius, *Hom. xxiv in Evang.*, motum jubili cœlestis hujus Pastoris, per sequentem considerat similitudinem: « Sic agricola illam amplius terram amat, quæ post spinas, uberes fructus profert, quam eam, quæ nunquam spinas habuit, et nunquam fertilem messem produxit. » Omnes labores et ærumnæ, ut Albertus Magnus observat, quas pro ova perditâ, in securitatem salutis reponenda, sustinuerat, videbantur illi suaves: « Omnia facilia et parva reputavit, ut ovem perditam recuperaret, et quod Deus tantum reputavit, et miserabile est, nos pro minimo reputare, ut non tantum oves, sed etiam oves Christi non solum perdamus, sed etiam cum pelle, et carnibus, et ossibus devoremus. »

4. — Idem quoque Venerabilis Præsul animadvertit, quod lætitia hæc potius ex parte ovis inventæ, quam ex parte Pastoris esse debuerit, maxime si quod mysterium, loqui velimus, siquidem Psalmista de Deo ait, *Psal. xv, 2: Dicit Dominus: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non es; hæc inventio ad utilitatem ovis est potius quam Pastoris; est enim inventa, quando a periculo erroris est salvata. » Venerabilis Beda ait: « Non dicit congratulamini ovi inventæ, sed mihi, quia scilicet ejus gaudium est vita nostra, et cum nos ad cœlum reducimus, solemnitate lætitiæ ejus implemus. » Hugo Cardinalis aliam rationem affert, cur Pastor potius quam ovis inventa gaudeat, videt enim Deus noster labores suos, in consumptionem salutis nostræ adhibitos, optime collocatos esse, eo vel maxime cum ille ad hanc inventionem solus operatus fuerit, ovis autem active ad eandem minime concurrat: « Mihi non ovi, quia ipsa se sua culpa perdidit, ego mea gratia ipsam inveni, et propterea salus nostra gaudium ejus est. » Nullus Monarcha lantopere ob novum sibi regnum paratum gaudet quantum Deus ob unicam animam ad penitentiam et vitæ conversionem perductam, quia anima regnum Dei est, *Apoc., v, 10: Ecce isti nos Deo nostro regnum, Luc., xvii, 21: Regnum Dei, quod estis vos; regnum Dei intra vos est.**

5. — Postquam æternus hic Pastor cum hac humane nature ovicula, e luporum infernalium faucibus erepta et redempta, alias vero in idololatricæ præcipitibus errabunda, in cœlos pervenisset Angelos confestim ad congaudendum invitât, quia eo fine illam ad cœlestem ovile perduxerat, ut per eam ruinæ Angelicæ instaurarentur, quod beatis illis spiritibus ingens esse debebat causa lætitiæ. Adhæc, inquit S. Bonaventura: « Quasi dans eis materiam congratulandi, de consecutione tanti

« beneficii, et amoris charitativi, quem Deus ostendit homini. »

6. — « Ubi adnotandum est, » inquit Salmeron, « Deum singulari affectione adeo nobis esse affectum, ut bona nostra sua esse existimet. » Et quidem, si veritatem fateri volumus, quod de salute hujus anime nostræ plus est sollicitus, nosne an vero potius Deus? Væ nobis, nisi Deus de nobis esset sollicitus et anxius, siquidem major pars hominum ad quævis alia potius attendit, et cogitat, quam de æterna sua salute; ac proinde S. Cyprianus, ut nos propriæ salutis penitus oblitus, ab hoc exitioso nobis lethargo excitet, « et ut pigros desideres, et nihil circa fructum salutis operantes magis pudeat, » quoddam Christum inter et demonem pro hac anima habitum certamen isdem oculos ponit: « Ponat unusquisque ante oculos suos, diabolum cum servis suis prosilire, plebem Christi, præsentem et judicante ipso, comparationis examine provocare dicentem: Ego pro istis, quos mecum vides, nec alas accepi, nec flagello sustinui, nec crucem pertuli, nec sanguinem fudi, nec familiam meam pretio passionis et crucis redemi, sed nec regnum illis cœlestem pro-mitto. » Summa anime confusio erit, quando clare et evidenter videbit, quantum cœlestis hic Pastor ipsa, ad cœli ovile reducenda, passus fuerit, et sudaverit, ipsa vero, ut infernali lupo de perditione sua gaudium et lætitiâ crearet, in inferni præcipitium usque, ab eo aberrare et cedere maluerit.

Additio.

a. — *Et veniens domum, convocat amicos et vicinos, etc.* Quæstiam diu et inventam ovem gaudens bonus pastor suscipit, et gaudens refert domum, et convocat amicos et vicinos, et congratulationes sibi fieri postulat, totus plenus lætitiæ. Quo tot gaudia de inventa ove spectant? Ait: *Ita gaudium erit in cœlo.* Cœlestia et quæ a Deo sunt gaudia exprimiuntur, non carnalia et temporalia, quæ potius inventis rebus desideratis et anxie quesitis, festinatissime perduntur. Sola quæ ex cœlesti desiderio quærentur bona, solent invento longas parturire lætitiâ: quæ autem ex carnali desiderio inveniuntur bona nil citius pariunt, quam despectum et fastidia. *Vanitas vanitatum, dicit Ecclesiastes, vanitas vanitatum et omnia vanitas. Eccl., i, 2.* Seriam hæc Ecclesiasticis prestatio meretur pondérationem, siquidem rex Salomon fuit, cui mundus adeo fuit prosper et propitius, ut nullus in omnibus retro sæculis pari cum illo felicitate bonorumque abundantia fuerit perfruitus; qui proinde de semetipso testatur inquit: *Omnia quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis, nec prohibui cor meum quin omni voluptate fruere. De hoc felicissimo rege doctissimus Salmeron ita discurrit: « Si hæc verba essent ab aliquo paupere et egente pro-*

« facta, et qui non habuisset divitias, negligi poterant; at vero dixit ditissimus rex Israel, cujus tempore prae copia auri, non erat in pretio argentum. Si rursus dicta fuissent ab aliquo idiota et rerum ignaro contemni potuissent. Dicta sunt a sapientissimo Salomone, qui sapientia omnes ante se reges et posteriores superavit. Ad hoc si aliquis deliciarum carnis expertus illa protulisset, cogitari posset, illum qui corporis voluptates non degustasset, insipienter locutum fuisse; sed dixit Salomon, qui septingentas reginas habuit et trecentas concubinas. Si denique aliquis de media plebe depromptus et privatus dixisset, possent merito haberi suspecta, ut qui non novisset nec gloriam regnandi, vel magnificentiam fabricandi, vel dulcedinem imperandi, propter quam si violandum esset unquam jus, ejus rei gratia censuit quidam tyrannus Romanus esse violandum. Dixit autem haec Salomon rex potentissimus, gloria insignis et fama per universum orbem celebris; ad quem omnes sui saeculi principes et reges mittebant munera, nuntios destinabant et aenigmata solvenda ob ejus insignem sapientiam proponebant. Ad quem regina Saba, a finibus terrae spectandum et audiendum profecta est, cum magno comitatu et camelis portantibus aurum infinitum nimis, et gemmas pretiosas. Construxit templum amplissimum, toto orbe celebratum; aedificavit domos, hortus pomaria, et omnium deliciarum Paradisos. Hic tamen talis, ac tantus, ac tanta Sapientia praeditus, qui mundi medulam degustarat, ausus est cum tanta asseveratione pronuntiare: *Vanitas vanitatum.* »

VERSUS 7.

Dico vobis, quod ita gaudium erit in celo, super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent penitentia.

1. — Porro sacri Expositores verum nobis horum verborum sensum, per varias similitudines conati sunt declarare. Et quidem Cajetanus in primis ait: « Nec propterea penitentia istius praefertur justitiae illorum; sed nova ratio gaudendi significatur, non major; » ad eum modum, quod si quis imminens sibi evasisset mortis periculum; vel si infirmus aliquis pristinam recuperasset sanitatem, talis utique non praefertur illis, qui semper sani remanserant, sed novam habet gaudendi materiam, quam is, qui continuo sanus remansit, non habet.

2. — S. Gregorius, *Hom. xxxiv*, militis cujusdam similitudinem, adducit; sicut enim is, qui post fugam reversus, generose et strenue pugnando, suum vicini inimicum, magis a duce suo diligitur, quam alius, qui nunquam fugit quidem, sed nec

unquam aliquod generositatis suae specimen edidit, ita hic in presenti. S. Cyrillus, *lib. de duplii mart.*, ait: « Non hoc sic accipiendum est, quasi « Deo et Angelis ejus gratius sit post lapsum redire « ad pietatem quam citra lapsum perseverare in « innocentia, sed Scriptura suo more loquitur secundum affectus humanos; » quo loquendi modo, inquit sanctus hic Pater, vult ut intelligamus, quam grata Deo sit conversio peccatorum. Atque interdum piorum hominum lapsus, quamvis enormes, divina dispensatione vertuntur in summum Ecclesiae profectum, ut videre est in S. Petro negante et S. Paulo, Christianorum persecutore, sicut et in S. Maria Magdalena peccatrice, de quibus Ecclesia modo gloriatur, et festivos eorum celebrat dies, non propter eorum lapsum, sed ob resurrectionem et respicientiam illorum, tanta cum fidelium utilitate peractam: « Quorum lapsus cessavit in stabilimentum ac solatium domus Dei. »

3. — Salmoron hanc difficultatem examinans, tandem concludit, quod Deus non quidem plus animam aliquam diligit penitentem, quam nonaginta novem innocentes, sed magis de illius conversione gaudere dicitur, eo quod novum illi inde accrescat gaudii motivum: « Sed quod homo id, « quod salvum habet, non deputat tanquam lucrum, « nec habet quidquam novi, quo exietur in gaudium; at qui perditam invenit, gaudet, quia denuo « sibi lucrari videt. » Labor et cura, qua res amissa quaeritur, auget laetiliam tunc cum invenitur, tantoque studiosius retinetur, quanto in ejus inquisitione majores labores adhibuit; unde Chrysologus ait: « Semper quidem cum perdita reperimus, novum « capimus cumulum gaudiorum, et est jucundius « nobis invenisse perdita, quam non perdidisse. « servata. »

4. — S. Thomas in sermone II in hanc Dominicam, dicit, ideo Deum magis gaudere de peccatore vere penitente quam de multis innocentibus: « Quia isti frequenter magis negligentes sunt, illi « ferventiores, » citatque S. Gregorium ita scribentem: « Plerumque, qui se oppressos nullis peccatorum molibus sciunt, pigri remanent et contrario « omnes illi, qui se illicita aliqua egisse meminerunt, « ipso suo dolore compuncti, in anorem Dei inardescunt, descendent, sese in magnis virtutibus exercent, « cunctaque difficilia sancti certaminis appetunt, « omnia mundi derelinquunt, honores fugiunt, ac « ceptis contumelias laetantur, ad caelestem patriam « anhelant et quia se errasse a Domino considerant, « damna praecedentia lucris sequentibus compensant. »

5. — S. Bonaventura, in *Luc.*, ita haec de re scribit: « Non quia melior sit peccator penitens, « quam nonaginta novem justis, sed quia in redemptione humanae generis, majora operatus est Deus, « quam in conservatione totius multitudinis coele-

« tis, » quia in remissione peccatorum et justificatione eorumdem, majorem omnipotentiae, sapientiae et misericordiae suae ostentationem edit.

6. — Glossa, per nonaginta novem justos, spiritus Angelicos, qui constanter in gratia Dei perseverantes non deviantur, intelligens ita scribit: « Magus « videtur impios justificare, quam justos creare et « conservare, quia etsi utrumque aequalis potentiae « sit, hic tamen majoris misericordiae et majoris « gaudii est motivum. »

7. — Paradisus quidem majoris laetitiae, quam sit illa, quam ex Dei fruitione et plena beatitudine percipit, incapax esse videtur, praeterquam quod intelligi vix possit, qualem homo, qui vilissimus est vermis, jubulum Deo et Angelis afferre possit: *Quid est homo, quia imitatus est, aut filius hominis, quia reputas eum? Homo vanitati similis factus est; et tamen idem ille Deus qui Paradisum beatum facit, omnesque coelites vultus sui visione laetificat, expresse dicit: Gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente, quam, etc.*

8. — Enimvero quod Deus majoribus benevolentiae signis penitentes quam innocentes prosequatur, Dominus noster in hoc eodem capite unde praesens desumptum est Evangelium, demonstratur nititur in parabola filii prodigi, in qua videmus quod Pater majores paterni affectus et benevolentiae demonstrationes exhibeat illi, qui post enormes excessus suos, respiciens et superioris vitae penitens ejus pedibus adolvebatur, quam alteri, qui semper se erga illum exhibuerat morigerum, magnaque cum integritate et innocentia vixerat, qui proinde lamentabatur, dicens, *Luc.*, xv, 29: *Ecce tot annis servio tibi et nunquam mandatum tuum praeterivi, et nunquam dedisti mihi haedum, ut cum amicis meis epularer, sed postquam, etc.* Cui Pater respondit: *Epulari et gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat et revixit, perierat et inventus est.* Chrysologus, *Serm.* III, ab hoc patre datum ordinem sive praecceptum considerat, nimirum: *Cito proferte stolam primam et date, etc.* Quo fine enim, dicit, jubet novas hasce, easque pretiosas adduci vestes usque cum indui? Ad significandum quod penitentia innocentiam non solum aequat, verum etiam longe quoad excellentiam superat: « Videtis, quia delicta non videt vis amoris; paterna « pietas contenta non est, innocentiam reparare « solam, nisi pristinum restituit et honorem, » at vero S. Ambrosius super illa verba, *Psal.* I, 4: *Amplius lava me ab iniquitate mea, excellentius quid hac de re scribit: « Plus acquisivimus, » inquit, « qui plus peccavimus, quia beatiores facit tua « gratia, quam nostra innocentia. »* Recepta est inter Theologos haec conclusio, quod scilicet non solum merita, quae antea per peccatum mortificata fuerant, per penitentiam denuo reviviscant, verum insuper novi nobis sanctificantis gratiae gradus con-

ferantur, adeo ut penitens majora sibi sanctitatis incrementa acquirat, quam antea in statu innocentiae non habebat. S. Bernardus in osculo forsitan, quod pater filio suo prodigo impressit, modo observans, quem Deus olim animam primo homini infundendo servavit, ingeniosum hunc conceptum inde deducit, *Serm. xvi in Cant.*: « Os ori applicuit, « iterato spirans in faciem ejus spiraculum vitae, « sed sanctioris quam primo. »

9. — Qualis autem haec penitentia esse debeat, Venerab. Beda hisce verbis declarat: « Penitentiam agere est et perpetrata mala plangere et « plangenda non perpetrare, nam qui sic alia « deplorat, ut tamen alia committat, agere penitentiam agere aut ignorat, aut dissimulat. Quid enim prodest, si peccata quae luxuriae defleat et tamen adhuc avaritiae aestibus anhelet? Aut quid prodest, si irae culpas jam lugeat et tamen adhuc « invidiae facibus tabescat? » S. Gregorius similiter in hodierna homilia super haec verba ita scribit: « Penitentiam ardentem agente, homine operibus « insudante, quam super nonaginta novem justis, « qui pigri remanent ad exerecanda bona opera. »

10. — Euthymius vocabulum illud, *super uno*, observans, dicit: « Gaudium erit non solum super « multis, sed etiam super uno; id autem ostendit, « Deum vehementer sistere cujusvis peccatoris penitentiam. » Opulenta illae cortinae purpureae, quibus tabernaculum obtegebatur et adornabatur, in minori numero erant, quam cortinae asperae et rudis cilicio factae: *Omnia in figura crangebant, ad denotandum videlicet, quod in caelestis gloriae tabernaculo major sit numerus animarum penitentium, quam innocentium.*

11. — Venerabilis Beda ex hac parabola deducit, quantum Deo accepti et quantum sibi paternam ejus gratiam et benevolentiam illi concilient, qui pro reducendis ad penitentiam animabus peccatricibus strenue operam suam impendunt: « Rem « Deo coelestibusque juvandissimam faciunt, qui « instar ovium perditarum, quaesitos ad Deum « conantur reducere, quod praecipuum munus obit « Filii hominis, qui venit quaerere et salvare quod « perierat. »

Additio.

a. — *Ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente, etc.* Gaudet Angeli de penitentia ac conversione peccatoris, quia per penitentiam ab immunditia et nequitia peccator transit ad puritatem et sanctitatem. Dici quoque potest causam jubili Angelorum quo de nostra conversione exultant, esse, quia Angelorum plurimum interest, quod nos respicientes ad Deum toto corde convertamur. Unde S. Thomas de Villanova ait: « Haec « custodiam munus propter seipsum exequuntur, « nempe quia sciunt civitatis suae ruinas non aliter quam per homines reparandas. Lapidis ergo

« vivos, ut boni artifices, ad structuram suae civitatis expollunt. » Hoc ipsum quoque S. Ambrosius forte dicere voluit, quando ita scribit : « Angeli super uno peccatore penitentiam agente letantur, qui lucrum suum putant hominis redemptionem. » Petrus Blesensis discurrens de motivis ob quae Angeli ad nos defendendos nobisque ministrandum tanta sollicitudine et zelo perurgentur, haec tria tangit : « Propter nos, quia naturam nostram, in animabus nostris quae sunt rationales spiritus recognoscunt, nosque sibi conjunctos conformitate naturae et quadam cognatione intelligunt, quia sunt participes et capaces beatitudinis; propter Deum, ejus viscera vident circa nos, diligunt nos; » ac tandem ultimo loco utilitatem, quae ex nostra custodia in ipsis redundat adducit, dum ait : « Propter se, quia de nobis tanquam de lapidibus rationabilibus et vivis restaurandum est suae civitatis excidium atque caelestium ruina murorum. » S. Augustinus, *Sol.*, xxvii, similiter ait : « Diligunt concives suos, per quos suae ruinae scissuras instaurari expectant; ideoque magna cura et vigilantissimo studio adsunt nobis, omnibus temporibus et locis, succurrentes et providentes necessitatibus nostris et solliciti discurrentes inter nos et te, Domine. »

Abulensis causam exponit cur Sapientia incarnata beatos illos spiritus Angelos nostros appellavit : *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei*. Potius enim dicitur debuisse videtur *Angeli mei*, siquidem familiarissimi ejus aulici et cives sunt patriae caelestis : *Angeli eorum* vocantur, id est, concives eorum, quia concives sunt et futuri sunt in vita aeterna concives hominum beatorum.

VERSUS 8.

Aut quae mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, et evertit domum, et quaerit diligenter, donec inveniat?

Aut quae mulier habens drachmas decem.

1. — Glossa per hanc mulierem, divinam Sapientiam intelligi quae decem habebat gemmas, sive drachmas, scilicet novem Angelorum choros et naturam humanam : « Dei Sapientia decem drachmas habuit, cum homines et Angelos ad suam imaginem creavit, sed unam perdidit, cum homo a similitudine Creatoris recessit. » Idem quoque scribit Lyranus, qui tamen ultimis Glossae verbis addit : « Perdita per peccata priorum parentum. »

2. — Per hanc quoque mulierem, intelligi potest sanctissima Virgo Maria, quae ad reinveniendam naturae humanae innocentiam, a protoparentibus nostris deperditam, vel etiam ad reinveniendam

Dei a nobis amissam gratiam, accendit lucernam, id est, Verbum aeternum in virginali suo utero concepit, de qua David, *Psal.* cxviii, 106, ait : *Lucerna pedibus meis verbum tuum*; totam quoque domum Dei susque deque vertit, quando Creator factus est creatura, homo Deus, quando virgo facta est mater, quando Verbum aeternum vili alicui vermi unicum fuit, quando mulier quedam a Spiritu Sancto fecundata concepit, tempusque aeternitati conjunctum fuit : « Longitudinem fecit brevem, latitudinem angustam; altitudinem humilem, Verbum infantem, panem esurientem. » S. Bern., *Hom. sup. missus est*.

Si perdidit drachmam unam.

3. — Hugo Cardinalis ait : « Per drachmam vero significatur quaelibet anima Dei imagine insita, quae etsi per peccatum delaturatur, non tamen annihilatur. » Interlinearis ait : « Drachma est numerus certae quantitalis, habens imaginem Regis; » ratio enim, cur anima in moneta representetur, est, quia sicut haec impressam sibi habet Principis effigiem, a quo jussa est cudi, ita anima creata est ad imaginem et similitudinem Dei illius, qui eam creavit. Unde Venerabilis Beda ait : « Quia imago exprimitur in drachma; mulier drachmam perdidit, quando homo, qui conditus ad imaginem Dei fuerat, peccando a similitudine sui conditoris recessit; » Albertus Magnus dicit, quod drachmae amissio, « idem sit, quod imaginis ad similitudinem Dei create deturpato et perditio. »

4. — Salmeron hanc perditionem duobus praecipue modis fieri posse notat : « Vel latronis demone furtio, vel negligentia ipsius drachmae, quae libertate praedita est, ut per se perire possit. » Qui idem Auctor similiter, quamquam haec moneta sil, ita declarat : « Homo est peccator recedens a gratia, in quo imago Dei pulvere terrenorum operitur, luto carnis inquinatur et inscriptio divinae gratiae aboletur. »

Nonne accendit lucernam?

5. — Glossa ait : « Dei Sapientia lucernam ad quaerendum accendit, cum in carne apparuit, quia lucerna est lux in testa, id est, Verbum in carne, quod ubi inter homines claruit, domum evertit, quia conscientias hominum de statu suo perturbavit et sic drachma reperitur, dum in homine conditoris similitudo reparatur. » Iansenius quoque incarnationem Verbi, per accensam lucernam intelligendum esse existimat : « Divinam sapientiam per assumptam humanam naturam, quam luce suae divinitatis implevit, et fugavit tenebras hujus mundi, » adeoque adimpletum fuit illud, quod scriptum est, *Luc.*, i, 79 : *Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent*, siquidem per incarnationem, mundus lumine et notitia

veri Dei illustratus fuit. Venerabilis Beda quoque ait : « Accendit mulier lucernam, quia sapientia Dei apparuit in humanitate. » Eandem quoque sententiam Albertum Magnum tenuisse reperio, qui per hanc mulierem, incarnatam interpretatur Sapientiam : « Lucernam accendit, » inquit, « quando in incarnatione Filii Dei, testam humanae naturae flamma suae deitatis implevit. »

6. — S. Bonaventura, *Serm.* ii in *hac Dom.*, per hanc lucernam, Evangelium intelligit, quod animabus per peccatum perditis, annuntiatum, gratiam denuo adinvenit : « Homo perditus, per lucernam Evangelii invenitur, de qua in Psalmo dicitur : *Lucerna pedibus meis verbum tuum*; adhuc certe indiget lumine sapientiae, qui in tenebris culpae perdidit drachmam animae suae. » Hugo Cardinalis per decem hae drachmas, multas intelligit animas : « Has aliquis Praelatus habens sibi commissas ad regendum, si perdidit drachmam unam, id est, animam unam sibi commissam, nonne accendit lucernam praedicationis, orando, meditando, sancte vivendo! oratio enim et sancta conversatio, ac pia meditatio, accensio est praedicationis, evertit domum ad litteram, circuit parochiam suam praedicando et quaerit diligenter, donec inveniat eam, id est, reducat animam peccatoris; » dicit insuper, quod in hac parabola, boni ejusdem Praelati diligentia describatur, ut scilicet sollicitum se vel pro unius duntaxat animae salute exhibeat, et subjungit : « Quid mirum? Dominus pro eo sanguinem suum fudit. »

7. — Albertus Magnus per mulierem istam, Ecclesiam intelligit : « Haec lucernam accendit, quando Praelatus, sicut Patremfamilias domus, in testa corporis facit castitatis perspicuae, et in intellectu animae facit radiantem in veritatis fulgore, et in mente et visceribus facit pietatis et misericordiae oleo fluere, et in affectu igne charitatis et zelo animarum ardere. *Joan.*, v, 35 : *Ille erat lucerna ardens et lucens.* »

Et evertit domum.

8. — « Potius legendum esset, » inquit Iansenius, « *everrit domum*; » et quidem hanc opinionem quod scilicet verbum *evertit* per scriptorum errorem fuerit adulteratum, Cajetanus expressius tenet, dum ait : « Errore scriptorum malatum est r, in t, legendum est *everrit*, quod est purgare scopis, » quo etiam modo legit Lucas Bragensis.

9. — « Ista domus fuit synagoga, » inquit Lyranus, « quae fuit eversa, ut inveniretur natura humana. »

10. — S. Gregorius, *Hom.* xxxiv in *Evang.*, ait : « Accensa autem lucerna evertit domum, quia mor, ut ejus divinitas per carnem claruit, omnis se nostra conscientia concussit. »

11. — Hugo Cardinalis per lucernam, praedica-

tionem et doctrinam Evangelicam interpretatur. Unde in *Proc.*, vi, 23, dicitur : *Mandatum lucerna est et lux tua*; haec accensa est, quando lex gratiae promulgata fuit; pergit postea ulterius explicare qualiter scopis domum expurgavit et susque deque vertorit : « Domum unum evertit, quando corda hominum praedicando de peccatis suis turbavit et sic drachma reperitur, dum similitudo Dei in homine reparatur. »

12. — Albertus Magnus, per domum, conscientiam intelligit : « Est domus conscientiae interioris, quam totam oportet evertere in compunctione et confessione. *I Cor.*, iv, 5 : *Illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium.* »

13. — Origenes, *Hom.* xiii in *Gen.*, hanc drachmam non foris extra domum, sed intus inventam fuisse observat : « Tu ergo si accendas lucernam, et si adhibeas tibi illuminationem Spiritus Sancti et in lumine ejus videas lumen, invenies intra te drachmam, intra te est collocata imago Regis caelestis, » ac proinde anima drachmam hanc perditam invenire volens, ex proposito et ex industria thesaurum hunc meditare absconditum, qui in fictili hoc vase carnis nostrae includitur, consideretque serio animae suae propriae nobilitatem, pretium, valorem et aeternitatem. *Venite, audite et narrabo omnes, qui timeatis Deum, quanta fecit anima mea*, haec enim ratio fiet, quod, tametsi eandem culpa nostra perdidimus, cum nihilominus vera quadam poenitentia mediante, reinventuri simus, claretque, quanti salus illius aeterna aestimanda sit, intelligemus. Quod si hic thesaurus a demone possessus fuerit, non quiescamus, donec Deus vicissim, repulso demone, in illius possessionem fuerit immissus, evertamus domum nostram, conscientiam examine-tur, tollatur e medio omnis peccandi occasio, iniqui rescindantur contractus, restitutio fiat inique adempti honoris et facultatum, injuste ablatarum, omnes inimicis nostris remittantur injuriae, sensusque rationi pleno jure subjiciantur. *Psal.* xi, 3 : *Si ascendero in lectum strati mei, si dedero somnum oculis, donec inveniam locum Domino*; neque ulla ratione hac in re cunctandum tibi erit : *Quaerit diligenter donec inveniat.*

14. — S. Hieronymus ad locum se reflectit, ubi drachma haec, dum inveniretur, jacebat, nimirum inter sordes et domus immunditias et stercorea : « Drachma perit, sed in stercore invenitur; » neque enim rerum terrenarum possessio causa est, quod animam nostram perdamus, sed nimis ad bona terrena affectus, ac proinde optime dicebat Apostolus : *Omnia arbitror ut stercorea*, vel ut habetur in Graeco, *ut palea*. Idem ideo Christus Redemptor memorabilia verba illa nobis tantopere inculcabat : *Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animam vero suam detrimentum patitur?* *Matth.*, xvi.

15. — Verba sunt S. Bernardi, *Serm.* xxv in

Canl., ad uniuersumque hominis animam directa, quae sequuntur, nimirum: « Erubescere uoluntari in aeno, quae de celo es. » Per quotidianam experientiam uideamus qualiter haec anima, per affectus suos hisce bonis terrenis, uoluptatibus, diuitiis, honoribus totaliter immersa haereat. Artifex autem, qui huius animae habitationem manibus suis plasmat, tametsi illam de terra, quae jacens quoddam elementum est, non uero stans, formauerit, admirabili tamen artificio eandem caelum uersus erexit, quia *os homini sublimis dedit, caelumque tueri iussit, et erectos ad sidera tollere uultus*; sed quoniam sine id factum fuisse putas? Nimirum, inquit idem sanctus et melillius Doctor: « Ut decor limi defor- mitatem argueret animi, » animaeque nostrae continuo exprobraret, quod quae caelo obtinendo creata fuit, quaque purus est spiritus, omnem suum affectum in terram declinet, cum tamen corpus, licet sit de terra plasmatum, attamen quamdiu animatum est, facio tenus tum in caelum, tum in artificem et creatorem suum, qui illud plasmat, erectum sit et elevatum: « Erubescere uoluntari in aeno. »

16. — Bercholinus in suo dictionario refert, quod ad Alexandrum Magnum lapis quidam allatus fuerit, ejus naturae et conditionis, ut ipse in una bilancis parte positus, alteri gravissimo et ponderosissimo corpori, imo vasto quiddam monti in altera bilancis parte posito preponderaret; quam tamen uirtutem totaliter amittebat, quando eidem lapidi uel minimus pulueris atomus, aut minima palea superimponeretur. Lapis porro iste uera fuit lapidis istius pretiosi, id est, animae nostrae figura, quae in semetipsa majoris est aestimationis, valoris et pretii, quam sit totus mundus, quia tantumdem ualet quantum Deus, siquidem de hac pretiosa margarita dicitur: *Dedit uersa quae habuit et emit eam*, quia Dei Filius, qui est negotiator ille Evangelicus, ad eam sibi comparandam semetipsum impendit, ex altera uero parte quilibet pulueris atomus, id est, uniuersus affectus terrenus inordinatus ad totum hunc ualorem et pretium destruendum abunde sufficit. Unde Chrysostomus, *Psal. XLVIII*, ait: « Vis scire, quantum sit pretium animarum nostrarum? » Bedempurus eam Unigenitus, non mundum dedit, non hominem, non terram, non mare; sed suum pretiosum sanguinem. »

Et quaerit diligenter, donec inueniat.

17. — Contraponenda hoc loco est mulieris huius diligentia, pigritia et socordiae ejusdem mulieris, quae antea pretiosam hanc gemmam perdidit; de qua Origenes ait: « Mandauit domum sordibus et immunditiis, quas longi temporis igna et hebetudo congenerat. »

18. — Albertus Magnus ait: « Haec diligentia est in discussione conscientiae, peccatorum, quas

« dicta lucerna illuminat, et uias, et actus, et cau- sas, et circumstantias peccatorum ostendit et ante oculos ponit. »

19. — Enimvero pigritia et negligentia in uia Dei et in procuracione salutis animae commissa, scopulus est, qui solus sufficit, ut ad eundem allidentes, naufragum usque in profundum inferni, ideo quando de celo sermo est, dicitur: *Regnum caelorum cum patitur et uolenti rapunt illud*. Magnus ille Dei seruus, Thomas de Kempis ait: « Promittit mundus temporalia et parua, et seruitur ei auidi- late magna: Christus promittit summa et aeterna, et te pescent mortalium corda. » Quapropter sufficeret utique, si ad comparanda bona aeterna et ad animae salutem promouendam, eandem adhiberemus diligentiam et curam, quam ad terrena bona acquirenda impendere solemus, imo medietas dimidiae cure ad bona aeterna acquirenda sufficeret.

Adiciones.

a. — *Aut quae mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam*, etc. D. Petrus Chrysologus in hunc textum scribens, sic habet: « Christus est plenum Diuinitatis numisma; » maxime autem in uenerabili Eucharistia. Mulier uero, quae perdidit nummum, non praesolatur diurnam lucem, sed accensa candela, uerit domum et quaerit. Perdidit anima salutis drachmam, gratiam, ut Christum non mereatur recipere; tantisper non immoretur, nec differat in aliud tempus, sed quamprimum aduertat a se salutis bonum delapsam; et si nox sit, ac profunda se delictorum obliuiscat densitas, non procrastinandum, sed accensa fidei deuotione praemissa confessione uerrat, ac mundot conscientiae domum, ut salutis drachmam, id est, Christum in Eucharistia mereatur recipere.

b. — « Juxta drachmae exemplum, » ait Tertullianus, *lib. de Pudicitia*, « etiam intra domum Dei Ecclesiam, licet esse aliqua delicta, pro ipsius drachmae modulo, ac proinde mediocria, quae ibidem delitescunt, mox ibidem et reperta, statim ibidem cum gaudio emendantis transgaur. » Et ideo mulier quae drachmam perdidit, non statim a Domino rejicitur ac damnatur, sed potius laudatur, quod accensa lucerna, perditam diligentem inquirat ac recuperet. Non enim est praesentis temporis omnino peccatis carere; attamen praeter praeservativa, quibus efficitur ne in illa cadamus, multa quoque ad manum sunt remedia his qui in illa lapsi sunt. Quod uero illa attinet remedia, quibus peccata uenialia jam commissa abolerent, de his S. Bonauentura in haec uerba scribit: « Quoad indulgentiam, nota quod sicut ueniale multipliciter incurritur, ita multipliciter purgatur. Modi autem purgationis his uerbis continentur:

« Confiteor, tunc, conaspergo, conteror, oro, Signor, edo, dono, per haec uenialia pono.

« Id est, depono et tollo. Remittuntur ergo, per generalem confessionem; per pectoris tuncio- nem; per aquae benedictae aspersionem; per cordis contritionem; per Dominicam orationem; per confirmationem ac Episcopalem benedictionem; « Eucharistiae assumptionem, offensae condonatio- nem; Extremam Unctionem, leuem penitentiam, compassionem fraternam. »

Doctor Angelicus, *III p., quast. LXXXVII, art. 1*, quaerit: « Utrum peccatum ueniale possit remitti sine penitentia? » Et in haec uerba respondet: « Non potest uenialium peccatorum aliquod sine penitentiae uirtute remitti, etsi non tantum a Deo separet, quantum mortale. » Concedit tamen sanctus Doctor quod ad haec uenialium remissionem, non sit necessarius actus tam intensus penitentiae, sicut ad remissionem peccati mortalis: « Exigitur enim ad remissionem peccati mortalis perfectior penitentia, ut scilicet homo actualiter peccatum mortale detestetur, quantum in ipso est, ut scilicet adhibeat diligentiam ad rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detestetur; sed hoc non requiritur ad remissionem uenialium peccatorum. »

c. — Haec parabola clara est quia eadem est cum illa de pastore et ope perditia. Hanc autem ideo Christus proposuit, ut indicet quantum diligenti- am adhibere soleat, ut peccatores convertantur et reducantur ad uiam salutis, ac si diceret: Si mulier adeo letatur quod inueniat drachmam amissam, ut uniuersam domum suam euerterit, ut eam inueniat; quare ego non dabo operam, in perditis peccatoribus quaerendis, ut ex illis reductis gaudium percipiam? Per hanc ergo mulierem, communi sententia interpretamur Dei sapientiam, quae dicitur mulier, ex affectu pietatis et misericordiae; drachma uero perperditam est genus humanum, seu homo, qui in prima sui creatione fuit innocens et sine peccato; atque ideo in prima parabola assimilatur ovi, quod animal innocens est, simplex et mansuetum. Fuit etiam creatus ad imaginem Dei, et ideo significatur per drachmam, in qua est imago regis impressa; per peccatum autem perdit homo innocentiam et deformat imaginem Dei; reperitur uero per lucernam. Lucernam enim accendit Christus, quando sua doctrina hos peccatores traxit. Lucerna enim pedibus nostris uerbum Domini, lucerna lucens et illuminans. Hanc lucernam itaque accendit Dei Sapientia, cum Jesus coepit predicare; subuertit domum, quando obstinatorum peccatorum dura corda praedicando emolliuit. Maximam enim uirtutem emolliendi duritiam obstinatorum peccatorum habet uerbum Dei. *Jere., xxxii, 29: Numquid non uerba mea eunt quasi ignis, dicit Dominus, et quasi malleus conterens petram?*

S. Vincentius Ferrerius ad malleum alludens ejus Deus apud Jeremiam mentionem facit, ita scribit: « Sicut enim uerbum Dei dicitur ignis qui inflam- mat cor in Dei amore, ita dicitur malleus conte-rens petram duram cordis in amore proximi. Multi habent cor lapideum dicentes: Non parcere- m inimicis; sed malleo uerbi Dei frangitur cor, et facit pacem per amore Dei et hominum, in « saluationem animarum. »

d. — Super parabolam drachmae perditae sic commentatur Origenes, *Hom. xii in Gen.*: « Mulier quae perdidit drachmam non illam inuenit extrinsecus, sed in domo sua, posteaquam accendit lucernam et mundauit domum a sordibus et immunditiis, quas longi temporis igna et hebetudo congenerat, ibi inuenit drachmam. Haec enim uideri non poterat, quia domus tota sordida erat, immunditiis et ruderibus plena. » Non inter gazas et arcas quaerit mulier drachmam; sed uerit ac abstergit domum, a minutissimo quoque puluere, ut eam inueniat. Perdidit homo nummum in quo erat descripta effigies supremi Regis, ut eam perfectissime ac ualde consummate inueniat ac obtineat, non solum mundet domum suam, animam suam, a magno squalore peccati, sed etiam a quolibet illius exiguo puluere ac uestigio, ut omnium uirtutum ornameto, id est, perfectione induatur ex alto. Imago enim in nummo impressa exiguis etiam sordibus obruitur, ne appareat. Amouendus est ergo quilibet leuis etiam puluis, ut uniuersus illius decor irradiet, ut simus perfecti et integri, in nullo deficientes, etiam minima curan- tes.

VERSUS 9.

Et cum inuenerit, conuocat amicos et uicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam, quam perdideram.

1. — Hugo Cardinalis ait: « Amicae et uicinae sunt supernae seu Angelicae potestates, quae de uicino Deum contempnunt et ei amicablem famulantur. »

Additio.

a. — *Et cum inuenerit, conuocat amicos et uicinas.* Per has uicinas intelligi animas sanctas, auctor est D. Bonauentura, inter quas procul dubio duplex intercedit discriminem; aliae enim gloriose sunt, atque in statu ab omnibus hisce humanis incommoditatibus alienissimae, et quibus nihil amplius nohisum est, nisi in eis quae lex requirit amicitiae et charitatis Christianae; aliae uero sunt nostrae uicinae, in Purgatorio delente, quibus nostris tene- mur subuenire suffragiis, precibus et sacrificiis. Hanc uero mulierem, intelligit S. Petrus Chrysologus, Ecclesiam, quae uere mulier benigna est et misericors materfamilias, quae dum redemptionis

nostræ prelium, Dominum nostrum Jesum Christum, innocentissimum agnum, omni auro et argento pretiosorem suis videt in manibus constitutum, ut gaudium habeat plenum et integrum ex sanguine Christi replet solatium, convocat amicas, animas in Purgatorio detentas, tanquam vicinas, ut congaudeant, dum eas illius sacratissime carnis et sanguinis, in Eucharistia reddidit participes; prestantissimum enim lytrum ad animas liberandas Eucharistia est.

VERSUS 10.

Ita dico: Gaudium erit coram Angelis Dei, super uno peccatore penitentiam agente.

Gaudium erit coram Angelis Dei.

1. — S. Bonaventura, in *Luc.*, hujus jubili in Angelis Dei hæc motiva esse dicit: « Quia destruitur culpa, restituitur justitia, confutatur damnum » superbia, efficax efficitur Angelorum custodia, » reparatur Ecclesia, placatur ira divina et restauratur Jerusalem superna. »

2. — Lucas Brugensis quoque multos considerat esse posse stimulos, quibus curia cœlestis ad gaudendum, propter penitentiam nostram, permoveri possit: « Quare cœlestes gaudent de peccatore converso? An quia ipsi erga homines benigni sunt? Quod ait Euthymius: An quia peccator qui fuerat, » ipsis similis redditur, justus ac sanctus? Vel quia » numerus ipsorum restauratur? An quia dilatatur » Dei gloria ac regnum? » et quidem tametsi omnia hæc motiva ipsos ad gaudendum de conversione nostra extimulare posse concedat, attamen aliud quoddam motivum adducit in medium, quod opinione præ cæteris est maxime præcipuum: « Hæc » omnia vera sunt, » inquit, « sed quæ hæc potissimum spectat, ratio est, quia sciunt peccatoris » conversionem, rem esse Deo gratissimam, qui » omnes homines tenere diligit, tanquam oves » pascuæ suæ, nec quempiam eorum perire velit. »

3. — S. Thomas in quodam sermone, qui in ordine primus est in hæc Dominicam, tres allegat causas hujus gaudii in Angelis. « Primo, propter » sui ministerii impletionem; sunt enim ministri

« ut moneant nos ad penitentiam: *Hebr.*, 1, 14. In » ministerium missi propter eos, qui hæreditatem » capiunt salutis; secundo, propter demonum confusionem; tertio, propter Dei honorem. »

4. — S. Bonaventura, *Serm.* iv in hæc Dominicam, Angelos gaudere dicit: « Propter benevolentiam et charitatis laetitudinem; laetudo enim » charitatis facit, quod tantum gaudeat Angelus de » bono proximi, quantum de proprio, quia superna » civitas non coangustatur multitudine desiderantium, quia nulli diminuitur de suo proprio premio; propter multitudine presidentium, imo » inde cuilibet sua gloria crescit, » quia ut S. Augustinus, *lib. de spir. et anim.*, affirmat, » tantum unusquisque gaudebit de beatitudine alterius, quantum de suo ineffabili gaudio, et quot » socios habebit, tot gaudia habebit; » adeoque in communi cœli emolumentum cedit, quod augetur multitudo beatorum.

5. — Proprium nostrum interesse et commodum nos movere debet, ut nos Angelis exhibeamus obediētes et obsequiosos, quia hoc faciendo, operamur bonum nostrum. « Angeli quia rationales, » inquit Glossa, » gaudent de reconciliato sibi homine, quod intendit nos ad probitatem ut agamus » quod illis gratum sit, quorum et affectare patrociniū et offensam timere debemus. »

6. — Hugo in eundem textum sequens valde stringens facit argumentum, dicit enim: « Sed si » Angeli ita gaudent de conversione unius peccatoris, quanto magis nos gaudere debemus, qui » homines et peccatores sumus. »

Super uno peccatore penitentiam agente.

7. — Albertus Magnus addit: « Condignam, » juxta illud *Lucæ*, iii, 8: *Facite ergo dignos fructus penitentiae*, » et hoc est valde rarum; » adducitque S. Ambrosii testimonium, dicentis: « Facilius invenies, qui teneat innocentiam, quam qui condignam agat penitentiam; unum enim de mirabilibus Dei est, quod homo aversus revertatur, et » quod de faucibus inferni extrahatur ad sinum » Abrahæ; et tamen fit, et est de gloriosis operibus » misericordiae Dei. »

DOMINICA QUARTA POST PENTECOSTEN

EVANGELIUM LUCE, CAP. V, VERS. 1

1. Cum turbæ irruerent in eum, ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth.
2. Et vidit duas naves stantes secus stagnum, piscatores autem descenderant, et lavabant retia.
3. Ascendens autem in unam navim, quæ erat Simonis, rogavit eum a terra reducere puñillum, et sedens docebat de navicula turbas.

4. Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: Due in altum, et laxate retia vestra in captivam:

5. Et respondens Simon, dixit illi: Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus; in verbo autem tuo laxabo rete.

6. Et cum hoc fecissent, concluderunt piscium multitudinem copiosam, rumpelatur autem rete eorum.

7. Et annerunt sociis, qui erant in alia navi, ut venirent et adjuvarent eos, et venerunt et impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur.

8. Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Jesu, dicens: Exi a me, quia homo peccator sum, Domine.

9. Stupor enim circumdederat eum, et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant.

10. Similiter autem Jacobum et Joannem filios Zebedæi, qui erant socii Simonis. Et ait ad Simonem Jesus: Noli timere, ex hoc jam eris homines capiens.

11. Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus secuti sunt eum.

VERSUS 1.

Cum turbæ irruerent in eum, ut audirent verbum Dei, ipse stabat secus stagnum Genesareth.

Cum turbæ.

1. — *Cum simplicibus sermocinatio ejus*; tametsi enim Scribæ, Pharisei et Principes synagoga, arretis auribus illum auscultarent, id tamen non alio fine faciebant, quam ut verba ipsius suis possent censuris convellere, *ut caperent eum in sermone. Matth.*, xxi, 15.

2. — Interlinearis ait: « Conventus turbarum, » fidem designat populorum. »

3. — Glossa ordinaria ait: « Nec tempore, nec » loco, turbæ a studio sanandi cohibetur; vesper » incumbit, et tamen sequitur, stagnum occurrit, » et turbæ urget. »

4. — Didacus Stella populi hujus in audiendo Christum, devotionem magnam admirans, dicit: « Non solum in templo et synagoga, intra moenia » civitatis audiebant verbum, sed per montes ac » deserta properabant; » ac proinde nostram nobis exprobat pigritiam et desidiam, per quam a divino verbo auscultando nos continuo subducimus: « Nos » juxta Ecclesiam habitantes, parum itineris ambulare nolumus. »

5. — Hugo Cardinalis varios declarat fines, ob quos multi ex hæc turbæ concurrebant: « Quidam » currebant, ut miracula nova viderent: hi curiosi; » alii ut sanarentur: hi providi; alii ut observent: hi » invidi; alii ut audirent, sicut hic dicitur: hi studiosi. »

Irruerunt in eum.

6. — Ex hoc Evangelio, ut S. Ambrosius, *Serm.* lxvii, notat, satis manifeste colligitur, qualia et quanta Salvator noster, ad uniuscujusque utilita-

tem, miracula operatus fuerit: « Describit tanta » per eum beneficia in populum fuisse collata, ut » provocate hominum turbæ, ad audiendum illum » magis irruerent, quam eum rogarent, et medicum » nam salutis non sperarent per humilitatis gratiam, sed per importunitatis injuriam; ita ut » irruentes non reverentia Divinitatis parcerent. »

7. — Jansenius in hoc verbo *irruerunt*, immensam quamdam, Evangelicam predicationem audiendi aviditatem, descriptam et expressam esse observat: « Notat Evangelista maximum turbarum » desiderium audiendi verbum Dei. » Ex alia vero parte, Christi erga turbam hæc admodum beneficii, vim mire attractivam considerat, utpote, quem sancta hæc turbæ impotuitas, non offendit, sed summo gaudio affectit, ut Evangelista insinuat: « Christi benignitatem et ad docendum cupidos » promptitudinem nobis commendat, dum enim » testatur nihil offensum improbitate urgentis turbæ, sed illorum desiderio satisfacere volentem, » navim consensisse. »

8. — S. Ambrosius insuper ad spem harum turbarum sese reflectit, quæ se ab infirmitatibus suis sanandas esse confidebant, unde singuli coram se eo certatim sistere contendeant: « Hæc enim » consuetudo infirmantium, ut dum sperant suis » ægritudinibus medicinam ab importuna petitione » non loco prohibeantur, non tempore, sed quanto » plus medetur ille, qui sanat, tanto amplius ille » importunus est, qui laborat. »

Ut audirent verbum Dei.

9. — Ecce tibi hic clare insinuatam causam urgentis et copiose confluentis turbæ: « Vehementi » desiderio movebantur, » inquit S. Bonaventura, » ideo irruerant, considerantes magis Domini bonitatem quam majestatem, unde dicit quidam » Expositor: Magni meriti est apud Deum, desiderare